

K pojmu nutnosti a náhodnosti (bytí
jsoucího) ve vztahu k vývoji pojmu zákona
(bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii;
I. Pozdější klasická novověká filosofie.

Vladimír Kyprý

Abstract

This article is an attempt at interpretation of relation between the concept of necessity and accident (of being of entities) and the concept of law (of being of entities) in Hegel's philosophy as well as some criticism (and self-criticism) of this attempt. That attempt at interpretation of relation between the concept of necessity and accident (of being of entities) and the concept of law (of being of entities) in Hegel's philosophy is extended (elaborated) into reproduction and interpretation (interpretative reproduction) both of criticism of Hegel's philosophy by Schelling using at the same time on principle his concept of necessity (of being of entities) as something in Hegel's philosophy, they say, absent, and of criticism of Schelling's philosophy by Hegel using at the same time on principle his concept of necessity (of being of entities) as something, they say, absent in Schelling's philosophy, too.

Key-words: necessity and accident (of being of entities); law (of being of entities); relation between necessity and accident (of being of entities) and law (of being of entities).

Abstrakt

Tato stať je pokusem o výklad vztahu pojmu nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) a pojmu zákona (bytí jsoucího) v Hegelově filosofii a je i kritikou, resp. sebekritikou, tohoto pokusu. Pokus o výklad vztahu pojmu nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) a pojmu zákona (bytí jsoucího) v Hegelově filosofii je prodloužen (rozveden) do reprodukce a interpretace (interpretační reprodukce) jak kritiky Hegelovy filosofie Schellingem, využívajícím přitom zásadně pojmu nutnosti (bytí jsoucího) jako v Hegelově filosofii prý de facto absentujícího, tak i kritiky Schellingovy filosofie Hegelem, též přitom zásadně využívajícím pojmu nutnosti (bytí jsoucího) jako de facto prý absentujícího ve filosofii Schellingově.

Klíčová slova: nutnost a náhodnost (bytí jsoucího); zákon (bytí jsoucího); vztah nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) a zákona (bytí jsoucího).

V 80. letech (20. století), zabývá se problematikou determinace (bytí jsoucího), zabýval jsem se zvláště hlavní (základní) problematikou determinace (bytí jsoucího), tj. problematikou zákona (bytí jsoucího), ale též problematikou (se zákonem bytí jsoucího spjaté) nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího).

Z toho, co jsem o tom tehdy napsal, po letech vybírám, co jsem tehdy o tom napsal samostatně – na bázi samostatných zkoumání. Vybírám to po letech a upravuji terminologicky v kontextu terminologie svých studií o vývoji pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii. Na kontext svých studií o vývoji pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii zde navazuji.

Dřívější klasická novověká filosofie nechápe problematiku nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) jako spjatou se zákonem (bytí jsoucího). Jako spjatou se zákonem (bytí jsoucího) chápe problematiku nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) až pozdější klasická novověká filosofie a v ní explicitě především Hegel.¹

Podle J. Bartoše Hegel užívá termín „náhodnost“ (bytí jsoucího)² tak, že na něj váže pojem: to, co je nepodstatné, tj. nezákonné, tzn. ne z vnitřního zákona (bytí jsoucího), ne vnitřně, leč vnějšně podmíněné. Je to to, co nemá důvod, tj. je bezdůvodné – tzn. že je bez vnitřního důvodu –, i má důvod, tj. není bezdůvodné, tzn. že je z vnějšího důvodu. To znamená, že to je něco, co je bezmyšlenkové, tj. všeobecným myšlením nepodložené.³

Podle J. Bartoše Hegel užívá termín „nutnost“ (bytí jsoucího)⁴ tak, že na něj váže pojem: to, co je podstatné, tj. zákonité, tzn. z vnitřního zákona (bytí jsoucího), vnitřně, ne vnějšně podmíněné. Je to to, co má důvod, tj. není bezdůvodné – tzn. že je z vnitřního důvodu –, tedy nemá důvod, nejsouc bezdůvodné, ve vnějším důvodu. To znamená, že to je něco, co je myšlenkové, tj. všeobecné myšlení, jímž vše je vždy podloženo.⁵

Podle J. Bartoše vztah nutnosti a náhodnosti (v bytí jsoucího)⁶ – tj. vztah superiority nutnosti vůči náhodnosti (v bytí jsoucího), superiority, již Hegel glorifikuje. Hegel glorifikuje i filosofii, v níž je (v bytí jsoucího) nutnost bez náhodnosti, a to proto, že ve filosofii je realita (nejreálnější) racionality (tj. racionality teleologicky koncipované). (Proto tato nutnost – bytí jsoucího bez náhodnosti – v ní je teleologicky koncipována.)⁷

K J. Bartošovi zde lze dodat a je nutné dodat zejména (nejméně) toto:

Hegel užívá termín „náhodnost“ (bytí jsoucího) i tak, že na něj váže pojem: to, co je méně podstatné, tj. zákonité, tzn. z vnitřního zákona (bytí jsoucího), jenž se vnějšně

projevuje, tj. vnitřně i vnějšně podmíněné. To znamená, že to je i to, co má důvod, tedy není bezdůvodné, a to tak, že má vnitřní důvod i vnější důvod. To znamená, že to je i to, co není bezmyšlenkové, co je všeobecným myšlením podložené, a to tak, že všeobecné myšlení se projevuje v ne-všeobecném myšlení, event. se projevuje mimo myšlení – v přírodě.⁸

Hegel užívá termín „nutnost“ (bytí jsoucího) i tak, že na něj váže pojem: to, co je podstatnější, tj. zákonité, tzn. z vnitřního zákona (bytí jsoucího), jenž se vnějšně projevuje, tj. vnitřně, i když i vnějšně, podmíněné. To znamená, že to je i to, co má důvod, tedy není bezdůvodné, a to tak, že má vnitřní důvod, i když i vnější důvod. To znamená, že to je i to, co je myšlenkové – tj. všeobecnějším myšlením podložené, a to tak, že všeobecnější myšlení se projevuje v méně obecném myšlení, event. se projevuje mimo myšlení – v přírodě.⁹

(Odtud i vztah tzv. „vnitřní nutnosti“ – bytí jsoucího – a „vnější nutnosti“ – bytí jsoucího –, jež de facto je totéž co náhodnost – bytí jsoucího –; tzn. že náhodnost – bytí jsoucího – de facto je totéž co to méně podstatné – v zákonitém – vůči tomu podstatnějšímu – v zákonitém –.)¹⁰

Ve shodě s J. Bartošem tedy lze říci, že vztah nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) je vztahem superiority nutnosti vůči náhodnosti (bytí jsoucího) – superiority, již Hegel glorifikuje – a že Hegel glorifikuje i filosofii, v níž je (v bytí jsoucího) nutnost bez náhodnosti, a to proto, že ve filosofii je (nejreálnější) realita racionality (tj. racionality teleologicky koncipované): proto tato nutnost (bytí jsoucího bez náhodnosti) v ní je teleologicky koncipována –;¹¹ nicméně:

Je to i vztah tzv. „vnitřní nutnosti“ (bytí jsoucího) a „vnější nutnosti“ (bytí jsoucího), jež de facto je totéž co náhodnost (bytí jsoucího): tzn. že náhodnost (bytí jsoucího) de facto je totéž co to méně podstatné (v zákonitém), tedy ne (nejen) to nepodstatné (nezákonité).¹²

Zejména (nejméně) toto zde lze dodat a je nutné dodat k J. Bartošovi.¹³

Úhrnem lze uvést,¹⁴ že Hegelova filosofická koncepce zákona (bytí jsoucího) a Hegelova filosofická koncepce nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) jsou propojeny, a to v tom smyslu, že něco je nutné či náhodné ve vztahu k zákonu (bytí jsoucího), tzn. v konkrétní relaci zákonité – nezákonité, resp. uvnitř zákona (bytí jsoucího) podstatnější – méně podstatné, a to tak, že zákonité (podstatnější uvnitř zákona bytí jsoucího) vůči nezákonnému (méně podstatnému uvnitř zákona bytí jsoucího) je nutností (bytí jsoucího), takže nezákonité (méně podstatné uvnitř zákona bytí jsoucího) vůči zákonitému (podstatnějšímu uvnitř zákona bytí jsoucího) je náhodností (bytí jsoucího): něco tedy je nutné či náhodné ve vztahu k zákonu (bytí jsoucího), tzn. v konkrétní relaci k němu (zákonité – nezákonité), resp. v něm

(podstatnější – méně podstatné uvnitř zákona bytí jsoucího). V tomto smyslu tak lze úhrnem uvést,¹⁵ že Hegelova filosofická koncepce zákona (bytí jsoucího) a Hegelova filosofická koncepce nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) jsou propojeny.

Poznámky a odkazy:

1 – Srov. VI. Kyprý: Vývoj pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii; II. Pozdější klasická novověká filosofie. (E-Logos 1996.)

2 – Srov. VI. Kyprý: Vývoj pojmu zákona (bytí jsoucího) v klasické novověké filosofii, II. Pozdější klasická novověká filosofie, pozn. 1 ad 1.2.1. (E-Logos 1996.)

3 – Srov. J. Bartoš: Kategorie nahodilého v dějinách filosofického myšlení, IX, popř. i VI, VII.

4 – Viz zde výše pozn. 2.

5 – Srov. J. Bartoš: Kategorie nahodilého v dějinách filosofického myšlení, IX.

6 – Viz zde výše pozn. 2.

7 – Srov. J. Bartoš: Kategorie nahodilého v dějinách filosofického myšlení, IX.

8 – To je ovšem sporné – neprůkazné: v Hegelově „Vědě o logice“ (tj. „Velké logice“) ani v Hegelově „Malé logice“ (tj. v Hegelových onto-logických spisech) ani v Hegelově „Fenomenologii ducha“ (tj. v Hegelově – v jistém smyslu – fenomenologickém spise) hlavní pasáže o zákonu (bytí jsoucího) se explicitě takřka netýkají náhodnosti (bytí jsoucího); a týkají-li se v nich hlavní pasáže o zákonu (bytí jsoucího) náhodnosti (bytí jsoucího) (explicitě či implicitě), tedy ne v tom smyslu, jak je zde výše uvedeno (určeno – tvrzeno); v tomto smyslu výše zde uvedené určení (tvrzení) je vzhledem k Hegelovým onto-logickým spisům i vzhledem k Hegelovu (v jistém smyslu) fenomenologickému spisu neprůkazné. (Srov. zvl. Hegel: Věda o logice [„Velká logika“], kn. 2, odd. 2, kap. 2; Hegel: „Malá logika“, část 2, II, b - § 133; Hegel: Fenomenologie ducha, A, III, 2.)

A naopak: v Hegelově „Vědě o logice“ (tj. „Velké logice“) ani v Hegelově „Malé logice“ (tj. v Hegelových onto-logických spisech) (hlavní) pasáže o náhodnosti (bytí jsoucího) se též explicitě takřka netýkají zákona (bytí jsoucího); a týkají-li se v nich (hlavní) pasáže o náhodnosti (bytí jsoucího) zákona (bytí jsoucího) (explicitě či implicitě), tedy ne v tom smyslu, jak je zde výše uvedeno (určeno – tvrzeno); i v tomto smyslu výše zde uvedené určení (tvrzení) je vzhledem k Hegelovým onto-logickým spisům neprůkazné. (Srov. zvl. Hegel: Věda o logice [„Velká logika“], kn. 2, odd. 3, kap. 2; Hegel: „Malá logika“, část 2, III, § 145.)

9 – I to je ovšem sporné – neprůkazné: v Hegelově „Vědě o logice“ (tj. „Velké logice“) ani v Hegelově „Malé logice“ (tj. v Hegelových onto-logických spisech) ani v Hegelově „Fenomenologii ducha“ (tj. v Hegelově – v jistém smyslu – fenomenologickém spise) hlavní pasáže o zákonu (bytí jsoucího) se explicitě takřka netýkají ani nutnosti (bytí jsoucího); a týkají-li se v nich hlavní pasáže o zákonu (bytí jsoucího) nutnosti (bytí jsoucího) (explicitě či implicitě), tedy ne v tom smyslu, jak je zde výše uvedeno (určeno – tvrzeno); v tomto smyslu i výše zde uvedené určení

(tvrzení) je vzhledem k Hegelovým onto-logickým spisům i vzhledem k Hegelovu (v jistém smyslu) fenomenologickému spisu neprůkazné. (Srov. zvl. Hegel: Věda o logice [„Velká logika“], kn. 2, odd. 2, kap. 2.; Hegel: „Malá logika“, část 2, II, b - § 133; Hegel: Fenomenologie ducha, A, III, 2.)

A naopak: v Hegelově „Vědě o logice“ (tj. „Velké logice“) ani v Hegelově „Malé logice“ (tj. v Hegelových onto-logických spisech) (hlavní) pasáže o nutnosti (bytí jsoucího) se též explicitě takřka netýkají zákona (bytí jsoucího); a týkají-li se v nich (hlavní) pasáže o nutnosti (bytí jsoucího) zákona (bytí jsoucího) (explicitě či implicitě), tedy ne v tom smyslu, jak je zde výše uvedeno (určeno – tvrzeno); i v tomto smyslu výše zde uvedené určení (tvrzení) je vzhledem k Hegelovým onto-logickým spisům neprůkazné. (Srov. zvl. Hegel: Věda o logice [„Velká logika“], kn. 2, odd. 3, kap. 2; Hegel: „Malá logika“, část 2, III, §§ 147, 149, 150, 157, 158; část 3, III, b - § 232.)

10 – I tady platí (mutatis mutandis) to, co uvádím zde výše v pozn. 8 a v pozn. 9.

11 – Srov. J. Bartoš: Kategorie nahodilého v dějinách filosofického myšlení, IX.

12 – To, co uvádím zde výše v pozn. 8 a v pozn. 9, platí (mutatis mutandis) i tady.

13 – A také to, že v Hegelově filosofické (onto)logice nutnost a náhodnost (bytí jsoucího) sice jsou spjaty s podstatou (bytí jsoucího) a se zákonem (bytí jsoucího), nicméně že v Hegelově filosofické (onto)logice nutnost a náhodnost (bytí jsoucího) nejsou spjaty *jen* s podstatou (bytí jsoucího) a se zákonem (bytí jsoucího), ale také (a zvláště) s pojmem (bytí jsoucího), se soudem (bytí jsoucího) atd., byť i je možné, že *právě v tom* tkví slabina Hegelovy filosofické (onto)logiky nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) jako spekulativní v špatném smyslu. (Tato spekulativnost v špatném smyslu tkví v odtrženosti Hegelovy filosofické onto-logiky od jsoucího a od fenomenologie jsoucího, v odtrženosti od – fenomenologických – výkazů a důkazů na jsoucím samém, na úkazech – sebe-úkazech – jsoucího samého, a v tomto smyslu v racionalistické fantastice, resp. – v tomtéž smyslu – ve fantastice iracionalistické.) A je-li možné, že slabina Hegelovy filosofické (onto)logiky nutnosti a náhodnosti (bytí jsoucího) tkví *právě v tom*, pak moje tehdejší interpretace jsou pokusem o její racionální opravu; avšak pokus o její racionální opravu, jímž moje tehdejší interpretace jsou, není ona sama a nelze jej vydávat (a uznávat) za ni (onu) samu.

Zajímavá a významná je Schellingova kritika Hegelovy filosofické (onto)logiky, v tom mj. i Hegelovy filosofické (onto-logické) koncepce nutnosti (bytí bez jsoucího).

Podle Schellinga Hegel postupuje tak, že redukuje konkrétní bytí (jsoucío) na „čisté“ bytí (bez jsoucího) a pak konstruuje konkrétní bytí (jsoucío) z „čistého“ bytí (bez jsoucího) a má za to, že postupuje nutně, resp. má za to, že v tom postupu je nutnost. Podle Schellinga to však je jen domnělá nutnost a v této jen domnělé

nutnosti tkví dvojí klam: 1. (Lidská) myšlenka je pojata (subjektem-myslitelem) jako (mimolidský) pojem a (mimolidský) pojem je pojat (subjektem-myslitelem) jako samo-hybný; avšak nebyl by jím a byl by vždy jen samo-nehybný, kdyby nebyl (lidským) pojmem myslícího subjektu, tj. kdyby nebyl, nejsa spjat s myslícím subjektem, (lidskou) myšlenkou. 2. (Mimo)lidský pojem (tj. lidská myšlenka pojatá subjektem-myslitelem jako mimolidský pojem) je pojat (subjektem-myslitelem) jako *nutně* samo-hybný; avšak není jím a je vždy jen *náhodně* (ne-samo)hybný, je-li vždy jen (lidským) pojmem myslícího subjektu, tj. je-li vždy jen, jsa spjat s myslícím subjektem, (lidskou) myšlenkou: subjekt-myslitel si dal cíl, aby šlo o *nutný* samopohyb (mimolidského) pojmu; a subjekt-myslitel, dav si cíl, aby šlo o *nutný* samopohyb, svůj (lidský) pojem předkládá v jeho *quasi-nutném* pohybu, tj. v jeho pohybu vždy *náhodně*, jež zakládá na své (subjektivní) myšlenkové libovůli. A v jeho (subjektivní) myšlenkové libovůli tkví dvojí klam oné jen *domnělé nutnosti*, tj. *skutečné náhodnosti*. (Srov. Schelling: Dějiny novější filosofie, v tom: Hegel [zvl. odst. 1-4,7,11-16, 18-20, 22, 25].)

Myslím, že tyto Schellingovy argumenty jsou přesvědčivé, pokud útočí na základní slabiny Hegelovy (onto-logické) filosofie, tzn. i Hegelovy filosofické (onto-logické) koncepce nutnosti (bytí bez jsoucího): panlogismus, resp. panlogický objektivní idealismus (absolutní idealismus), spjatý s rysy subjektivismu (subjektivní libovůle).

Myslím však, že méně přesvědčivé jsou ty Schellingovy argumenty, jež a pokud útočí ne na základní slabiny Hegelovy (onto-logické) filosofie, tzn. i Hegelovy filosofické (onto-logické) koncepce nutnosti (bytí bez jsoucího) – panlogismus, resp. panlogický objektivní idealismus (absolutní idealismus), spjatý s rysy subjektivismu (subjektivní libovůle) –,

ale na logické rozpory v ní. Logickým rozporům v ní prý je např. to, že podle Hegela idea (tj. bytí jsoucího) je subjekt-objekt, jenž o sobě ví a je reálný; cíl ideje (tj. bytí jsoucího) je: být subjekt-objekt, jenž o sobě ví a je reálný; tzn. že cíl je (již) splněn; a je-li cíl (již) splněn, pak v ideji (bytí jsoucího) není a nemůže být nutnost pohybu (k cíli); podle Hegela však v ní je – i musí být – nutnost pohybu (k cíli), což zde je (logický) rozpor. (Srov. Schelling: Dějiny novější filosofie, v tom: Hegel [odst. 43, 45]. Proti tomu však lze namítnout: Schelling to tam uvádí o Hegelově “ideji (bytí jsoucího) *na konci logiky*”; a pro Hegelovu “ideu (bytí jsoucího) *na konci logiky*” platí to, co tam o ní Schelling uvádí.)

Zde však lze namítnout: to, že podle Hegela cíl ideje (tj. bytí jsoucího) je být subjekt-objekt, jenž o sobě ví a je reálný, neznamená, že idea (tj. bytí jsoucího) je subjekt-objekt, jenž je reálný a *eo ipso* též o sobě ví, tj. neznamená to, že cíl je (již) splněn: je splněn až pohybem k cíli, není splněn *před* pohybem k cíli; a není-li cíl (již) splněn, pak v ideji (bytí jsoucího) je – či může být – nutnost pohybu (k cíli); že podle

Hegela v ní je – i musí být – nutnost pohybu (k cíli) – to zde není (logický) rozpor. Tak zde lze namítnout. (Proti tomu však lze opět namítnout, že Schelling to tam – tj. Schelling v „Dějínách novější filosofie“, kap. „Hegel“ [odst. 43, 45] – uvádí o Hegelově „ideji (bytí jsoucího) *na konci logiky*“ a že pro Hegelovu „ideu (bytí jsoucího) *na konci logiky*“ to, co tam o ní Schelling uvádí, *platí*.)

Souhrnně pak Schelling uvádí, že základní chyba Hegelovy (onto-logické) filosofie, tzn. i Hegelovy filosofické (onto-logické) koncepce nutnosti (bytí – bez – jsoucího) tkví v tom, že vztahy logické v ní byly převedeny ve vztahy reálné (mimologické) a že tímto převedením v realitu z nich nutnost (bytí jsoucího) zmizela. (Srov. Schelling: Dějiny novější filosofie, v tom: Hegel [odst. 56].)

Souhrnně však uvádím (proti Schellingovi), že základní chyba Hegelovy (onto-logické) filosofie, tzn. i Hegelovy filosofické (onto-logické) koncepce nutnosti (bytí – bez – jsoucího) tkví spíše v tom, že vztahy reálné (mimologické) v ní byly převedeny ve vztahy logické a že tímto převedením z nich reálná nutnost (bytí jsoucího) zmizela.

Zajímavá a významná je i Hegelova kritika Schellingovy filosofie (ontologie), v tom mj. i Schellingovy filosofické (ontologické) koncepce nutnosti (bytí jsoucího).

Lze říci, že podle Hegela Schelling postupuje tak, že redukuje konkrétní bytí (jsoucího) na čisté bytí (bez jsoucího?), avšak nekonstruuje konkrétní bytí (jsoucího) z čistého bytí (bez jsoucího?), a tak (proto) též nepostupuje nutně, takže (proto) v jeho postupu není nutnost. Podle Hegela tu tak je jen domnělá nutnost a v této jen domnělé nutnosti tkví dvojí chyba: 1. Lidská myšlenka není pojata (subjektem-myslitelem) jako mimolidský pojem a mimolidský pojem není pojat (subjektem-myslitelem) jako samo-hybný; a nebyl by jím a byl by vždy jen samo-nehybný (popř. špatně hybný), kdyby byl jen lidským pojmem myslícího subjektu, tj. kdyby byl, jsa spjat jen s myslícím subjektem, jen lidskou myšlenkou. 2. Lidský pojem (tj. lidská myšlenka pojatá subjektem-myslitelem ne jako mimo-lidský pojem) není pojat (subjektem-myslitelem) jako *nutně* samohybný; a není jím a je vždy jen *náhodně* samo-nehybný (popř. špatně hybný), je-li vždy jen lidským pojmem myslícího subjektu, tj. je-li vždy jen, jsa spjat s myslícím subjektem, lidskou myšlenkou: subjekt-myslitel si nedal cíl, aby pojal *nutný* samo-pohyb mimolidského pojmu; a subjekt-myslitel, nedav si cíl, aby pojal *nutný* samopohyb, svůj (lidský) pojem předkládá bez jeho *nutného* pohybu, popř. v jeho pohybu *náhodném*, jež zakládá na své (subjektivní) myšlenkové libovůli. A v jeho (subjektivní) myšlenkové libovůli tkví dvojí chyba oné jen *domnělé* nutnosti, tj. *skutečné* náhodnosti. (Srov. Hegel: Dějiny filosofie, v tom: Schelling [zvl. odst. 6, 14, 15, 29]. V „Dějínách filosofie“ – kap. „Schelling“ – Hegel mluví o Schellingovi – i v této souvislosti – explicitě, ve „Fenomenologii ducha“

Hegel mluví v této souvislosti o Schellingovi implicate: srov. Hegel: Fenomenologie ducha, předml. [II.2., odst. 2].)

Ke vztahu Hegelovy filosofické (onto-logické) koncepce nutnosti (bytí – bez – jsoucího) a Schellingovy filosofické (ontologické) koncepce nutnosti (bytí jsoucího) tedy lze souhrnně uvést:

Oba si navzájem vytýkají opak, a přece totéž:

Schelling Hegelovi vytýká panlogický typ objektivního idealismu (absolutního idealismu) a s ním spjatý subjektivismus, jímž z něj mizí (objektivní) nutnost (bytí jsoucího) a jenž vede jen k (subjektivní) náhodnosti (mimo vztah k bytí jsoucího).

Hegel Schellingovi vytýká absenci panlogického typu objektivního idealismu (absolutního idealismu) a s ní (totiž s tou absencí) spjatý subjektivismus, jímž z něj mizí (objektivní) nutnost (bytí jsoucího) a jenž vede jen k (subjektivní) náhodnosti (mimo vztah k bytí jsoucího).

Lze tedy říci, že oba si navzájem vytýkají opak, a přece totéž:

Schelling Hegelovi vytýká panlogický typ objektivního idealismu (absolutního idealismu) jako jistý typ *rapsodické ontologie*, neboť s ním spjatý subjektivismus, jímž z něj „mizí“ (objektivní) nutnost (bytí jsoucího) a jenž vede jen k (subjektivní) náhodnosti (mimo vztah k bytí jsoucího), je založen na jistém typu *ontologické rapsodie*, jež se nevyrovnala s kritikou Kantovou, domnívající se (naivně se domnívající), že Kantovu kritiku „překonala“.

Hegel Schellingovi vytýká absenci panlogického typu objektivního idealismu (absolutního idealismu) jako jiný typ *rapsodické ontologie*, neboť s ní (totiž s tou absencí) spjatý subjektivismus, jímž z něj „mizí“ (objektivní) nutnost (bytí jsoucího) a jenž vede jen k (subjektivní) náhodnosti (mimo vztah k bytí jsoucího), je založen na jiném typu *ontologické rapsodie*, jež se též nevyrovnala s kritikou Kantovou, též se domnívající (naivně se domnívající), že Kantovu kritiku „překonala“.

Nicméně (přeci jen) oba si na pojmu nutnosti (bytí – bez – jsoucího) zakládají jako na jednom ze základů vlastní filosofie (ontologie) a jako na jednom ze základních kritických prostředků proti cizí filosofii (ontologii):

Schelling tvrdí, že ve vlastní filosofii (ontologii) je nutnost (bytí jsoucího), kdežto v cizí (Hegelově) filosofii (onto-logice) není nutnosti (bytí – bez – jsoucího).

Avšak i Hegel tvrdí, že ve vlastní filosofii (onto-logice) je nutnost (bytí – bez – jsoucího), kdežto v Schellingově filosofii (ontologii) není nutnosti (bytí – bez – jsoucího).

Lze tedy říci, že oba si na pojmu nutnosti (bytí – bez – jsoucího) zakládají jako na jednom ze základů vlastní filosofie (ontologie) a jako na jednom ze základních kritických prostředků proti cizí filosofii (ontologii).

To tedy lze souhrnně uvést ke vztahu Hegelovy filosofické (onto-logické) koncepce nutnosti (bytí – bez – jsoucího) a Schellingovy filosofické (ontologické) koncepce nutnosti (bytí jsoucího).

14 – S výhradami, jež viz zde výše v pozn. 8 a v pozn. 9.

15 – Viz zde výše pozn. 8 a pozn. 9 s výhradami proti tomuto „úhrnu“ (tj. proti mezím – příliš úzkým mezím – tohoto „úhrnu“).

E-LOGOS

ELECTRONIC JOURNAL FOR PHILOSOPHY

Ročník/Year: 2011 (vychází průběžně/ published continuously)

Místo vydání/Place of edition: Praha

ISSN 1211-0442

Vydává/Publisher:

Vysoká škola ekonomická v Praze / University of Economics, Prague

nám. W. Churchilla 4

Czech Republic

130 67 Praha 3

IČ: 61384399

Web: <http://e-logos.vse.cz>

Redakce a technické informace/Editorial staff and technical information:

Miroslav Vacura

vacuram@vse.cz

Redakční rada/Board of editors:

Ladislav Benyovszky (FHS UK Praha, Czech Republic)

Ivan Blecha (FF UP Olomouc, Czech Republic)

Martin Hemelík (VŠP Jihlava, Czech Republic)

Angelo Marocco (Pontifical Athenaeum Regina Apostolorum, Rome, Italy)

Jozef Kelemen (FPF SU Opava, Czech Republic)

Daniel Kroupa (ZU Plzeň, Czech Republic)

Vladimír Kvasnička (FIIT STU Bratislava, Slovak Republic)

Jaroslav Novotný (FHS UK Praha, Czech Republic)

Jakub Novotný (VŠP Jihlava, Czech Republic)

Ján Pavlík (editor-in-chief) (VŠE Praha, Czech Republic)

Karel Pstružina (VŠE Praha, Czech Republic)

Miroslav Vacura (executive editor) (VŠE Praha, Czech Republic)